

РІШЕННЯ

КОЛЕГІЇ МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

” 02. “ 03. 2021 р.

Протокол № 3/3-13

Про наукові та науково-технічні програми в регіонах України: стан та перспективи

Заслухавши та обговоривши доповідну записку голови Ради молодих учених при Міністерстві освіти і науки України «Про наукові та науково-технічні програми в регіонах України: стан та перспективи»,

КОЛЕГІЯ УХВАЛЮЄ:

1. Доповідну записку голови Ради молодих учених при Міністерстві освіти і науки України «Про наукові та науково-технічні програми в регіонах України: стан та перспективи» взяти до відома.

2. Утворити робочу групу з розроблення моделі регіональної (територіальної) програми науково-технічного розвитку та рекомендацій щодо подальшого впровадження її в регіонах України (далі – робоча група).

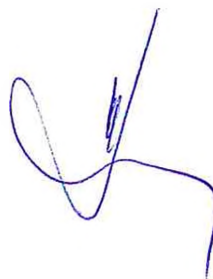
3. Робочій групі:

1) здійснити аналіз та проміжний моніторинг стану фінансування науки в регіонах України на підставі обласних програм у 2021 році
термін: до 04.10.2021 року;

2) підготувати проєкт моделі регіональної (територіальної) програми науково-технічного розвитку з рекомендаціями щодо її подальшого впровадження в регіонах України та подати на розгляд колегії Міністерства освіти і науки України
термін: до 02.11.2021 року.

3. Контроль за виконанням рішення колегії покласти на першого заступника Міністра Кизима М.

Голова колегії,
Міністр

Сергій ШКАРЛЕТ

ДОПОВІДНА ЗАПИСКА

Про наукові та науково-технічні програми в регіонах України: стан та перспективи

З метою аналізу наявності та стану виконання регіональних (територіальних) програм науково-технічного розвитку та в цілому, фінансування наукової і науково-технічної діяльності в областях України Радою молодих учених при Міністерстві освіти і науки України (далі – РМУ при МОН України) було проведено дослідження стану фінансування науки в регіонах України шляхом моніторингу даних з відкритих джерел у мережі Інтернет; аналізу результатів відповідей голів обласних державних адміністрацій; проведення регіональних зустрічей; проведення фокус-дискусій.

Відповідно до ст. 44 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», повноваження Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органів виконавчої влади у сфері наукової і науково-технічної діяльності відповідно до їх компетенції: 1) забезпечують виконання державних цільових наукових та науково-технічних програм; 2) організовують розроблення та виконання регіональних (територіальних) програм науково-технічного розвитку; 3) сприяють розвитку інфраструктури наукової та науково-технічної діяльності регіону; 4) залучають відповідні наукові установи (за їх згодою) до розв'язання проблем науково-технічного розвитку регіону та ст. 48 фінансове забезпечення наукової і науково-технічної діяльності в Україні здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

Результати дослідження стану фінансування наукової і науково-технічної діяльності в областях України:

1. За результатами моніторингу відкритих джерел на інтернет-порталах обласних державних адміністрацій та обласних рад станом на 20.02.2021 р. не виявлено жодної регіональної (територіальної) програми науково-технічного розвитку;

2. За результатами аналізу письмових відповідей 17-и Голів обласних державних адміністрацій, а саме від Київської, Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Закарпатської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Миколаївської Одеської, Полтавської, Тернопільської, Рівненської, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської обласних державних адміністрацій щодо наявних в їх області регіональних (територіальних) програм науково-технічного розвитку, констатовано їх відсутність.

3. За результатами проведення регіональних зустрічей відповідно до Плану заходів РМУ при МОН України з вересня 2020 року по лютий 2021 року у таких областях: Волинська, Дніпропетровська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Миколаївська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Хмельницька, Чернігівська області підтверджено

відсутність регіональних (територіальних) програм науково-технічного розвитку;

4. За результатами проведення фокус-групових дискусій з провідними науковцями регіонів України, що представляють навчальні заклади та наукові установи різних напрямів та спеціальностей констатовано відсутність регіональних (територіальних) програм науково-технічного розвитку та нагальну потребу в їх наявності.

Деталізація п. 2 результатів дослідження.

Наразі ситуація з питань фінансування наукової та науково-технічної діяльності у областях виглядає наступним чином:

1. У Львівській області в рамках Програми розвитку освіти Львівщини на 2017-2020 роки, відповідно п. 2.5.2. заходів Програми на систему заохочення молодих учених та відомих фахівців до наукової роботи виділено 3 млн. гривень. Загальна сума коштів програми складає 230,8 млн. грн. Станом на 3 грудня 2020 року молодим ученим та відомим фахівцям виплачено премій на суму 2,9 млн. гривень. Середня вартість однієї премії – 18 950 грн.

2. У Дніпропетровській області існує регіональна цільова соціальна програма «Молодь Дніпропетровщини» на 2012-2021 роки, в рамках якої проводиться три обласні конкурси для молодих вчених: «Молоді вчені – Дніпропетровщині» на отримання матеріального заохочення», «Краща рада молодих вчених», і «Кращий молодий вчений»; призначення щорічної обласної стипендії імені О.М. Макарова кращим студентам, аспірантам закладів вищої освіти та молодим науковцям Дніпропетровської області; щорічна міжнародна конференція «Стародубські читання»; міжнародна молодіжна науково-практична конференція «Людина і космос». В рамках вищезазначеної програми організовується науково-освітній проект «Школа молодого лідера». Переможці обласного гранту «Молоді вчені – Дніпропетровщини» на отримання матеріального заохочення отримують фінансову винагороду в розмірі 30-50 тис. грн на розробку та втілення в життя їх наукових проєктів (це 25 проєктів).

3. У Кіровоградській області (у 2019 році) за середньостроковими пріоритетними напрямками інноваційної діяльності галузевого рівня, науковцями Центральноукраїнського національного технічного університету виконано науково-дослідні роботи у рамках реалізації Програми впровадження регіональних наукових досліджень у промислове виробництво Кіровоградської області на 2017-2020 роки (роботи виконувались за господарчими договорами з обласною державною адміністрацією загальною сумою на 1034,1 тис. грн.).

4. У Вінницькій області функціонує «Обласна програма розвитку інформаційних та інноваційних технологій в закладах освіти області на 2016-2020 роки», аналогічну програму на 2021-2025 роки готують для розгляду чергової сесії обласної Ради.

5. У Чернігівській області в рамках Програми розвитку інвестиційної, зовнішньоекономічної та виставково-ярмаркової діяльності Чернігівської області на 2016-2020 роки «Чернігівщина – конкурентоспроможний регіон» щорічно проводиться конкурс «Краща інноваційна розробка». За результатами

проведеного Конкурсу переможці отримують грошові винагороди, формується каталог конкурсних робіт, де викладені анотації до робіт, вказані розробники та їх контакти. Каталог конкурсних робіт поширюється серед бізнесових кіл.

6. Комплексною програмою розвитку освітньої галузі Чернівецької області на 2018-2022 передбачено виділення з обласного бюджету коштів на створення на базі Інституту фізико-технічних та комп'ютерних наук Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Центру інформаційно-комунікаційних технологій. У створенні Центру інформаційно-комунікаційних технологій брали участь молоді вчені Інституту фізико-технічних та комп'ютерних наук Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, що дозволяє реалізувати можливості центру по розміщенню веб-ресурсів Інституту фізико-технічних та комп'ютерних наук та Міжнародної наукової конференції «Кореляційна оптика – 2021». До Плану заходів із реалізації у 2021-2023 роках Стратегії розвитку Чернівецької області на період до 2027 року включено наукові проектні пропозиції закладів вищої освіти, основним завданням яких є збереження та розвиток наукового потенціалу області. У проекті Комплексної програми молодіжної політики у Чернівецькій області на 2021-2025 роки передбачено кошти на стипендії для молодих учених.

7. У Закарпатській області реалізується Програма розвитку освіти Закарпаття на 2013-2022 роки. За сприяння Департаменту освіти і науки з Програми фінансуються проведення наукових та науково-практичних конференцій студентів та молодих вчених. Зокрема профінансовано у минулому навчальному році видатки на проведення у ДВНЗ «УжНУ» регіональної науково-практичної конференції «Інформаційні технології у житті студентів та молодих вчених Закарпаття (23 тис. грн.), XI Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів «Закарпатські правові читання» (10 тис. грн.).

8. У Рівненській області на виконання Обласної програми підтримки молоді на 2016-2020 роки, відповідно до Положення про обласні премії молодим вченим за досягнення в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок було передбачено та виплачено виплату п'яти обласних премій молодим вченим у розмірі 10 тис. грн. кожна.

9. У Миколаївській області розроблено проект Програми розвитку освіти Миколаївської області на 2021-2025 роки, до якої запропоновано включити проведення обласного конкурсу робіт молодих учених Миколаївської області з метою сприяння розвитку творчого потенціалу, підтримки та заохочення молодих науковців.

10. У Волинській області формування державної політики в галузі освіти і науки здійснюється в рамках Регіональної комплексної програми розвитку освіти Волинської області на 2018-2022 роки. 10 вересня 2020 року Волинською обласною радою прийнято рішення щодо заснування щорічної стипендії Волинської області ради для молодих вчених.

11. У Черкаській області функціонує обласна програма підтримки закладів вищої освіти Черкаської області на 2015-2024 роки, основна мета якої

– вжиття комплексу заходів щодо підтримки розвитку закладів вищої освіти регіону, підвищення якості вищої освіти, усунення причин, які сповільнюють її адаптацію до соціально орієнтованої ринкової економіки, інтеграції системи вищої освіти в європейський та світовий освітній, науковий та культурний простір. Інформація щодо програми, фінансування наукових заходів, виділення грошових заохочень або премій для вчених у відповіді відсутня.

12. У Луганській області питання розвитку науково-технічної сфери включено до Програми економічного і соціального розвитку Луганської області на 2020 рік, а також до Програми економічного і соціального розвитку Луганської області на 2021-2023 роки, який наразі перебуває в стадії громадського обговорення.

13. Полтавська область повідомляє, що з 2018 року декілька разів розробляла проект «Регіональні Програми підтримки наукової та інноваційної діяльності у Полтавській області». Проте за результатами розглядів Департаментом фінансів обласної державної адміністрації отримано висновки щодо недоцільності фінансування з обласного бюджету цієї програми та її прийняття, а саме зазначення:

- регіональні програми приймаються для розв'язання найактуальніших проблем регіону;
- реалізація програм здійснюється при наявності у місцевому бюджеті реальної можливості ресурсного забезпечення відповідних заходів;
- проєкт наданої Програми передбачає заходи, що дублюють діяльність Міністерства освіти і науки України щодо суб'єктів та проєктів інноваційної діяльності та належить до поточної роботи МОН, здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу з Державного бюджету, тому фінансування з обласного бюджету відповідної Програми та її прийняття не доцільне.

14. У відповіді від Департаменту освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації зазначена відсутність регіональних цільових програм у науковій та науково-технічній сферах. Інформація щодо фінансування науки з коштів обласного бюджету будь-якої іншої програми також відсутня.

15. Повідомляється, що у Тернопільській області вчені Західноукраїнського національного університету беруть участь у розробках: 1) Регіонального плану управління відходами у Тернопільській області до 2030 року; 2) Стратегічної екологічної оцінки проєкту Програми охорони навколишнього середовища в Тернопільській області на 2021-2027 роки. Починаючи з 2021 року молоді вчені ЗУНУ беруть участь у виконанні Обласної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2021-2023 роки, а саме в проведенні заходів для місцевого бізнесу з підвищення рівня обізнаності та розвитку потенціалу у сфері інтелектуальної власності щодо аспектів охорони та захисту прав інтелектуальної власності. Окрема інформація щодо наукових програм у відповіді відсутня.

16. У Донецькій області Рішенням обласної ради від 2002 року була затверджена Програма науково-технічного розвитку Донецької області до 2020 року. Згідно з Указом Президента України від 02 березня 2015 року «Про утворення військово-цивільних адміністрацій» внесення змін до програми є

неможливим, через припинення діяльності Донецької обласної ради. Наразі заходи програми втратили актуальність та не реалізуються.

17. У Київській області існує міцна розгалужена система розвитку професійної діяльності науковців, діє модель науково-освітнього партнерства, мотиваційна система науково-технічних розробок, але фінансова складова та інформація щодо приналежності заходів та проєктів до регіональних програм Київської області у відповіді відсутня.

Таким чином, жодна з 17 областей, що надали відповідь, не мають окремої регіональної (територіальної) програми наукового чи науково-технічного розвитку. Проте варто зазначити, що 1) в окремих регіонах передбачені невеликі за обсягом видатки, що фінансують наукові заходи і проєкти та є складовими різних цільових програм на розвиток освіти, молоді, інвестиційної або економічної діяльності областей; 2) окремі регіони взагалі не фінансують наукову та науково-технічну діяльність регіону додатковими місцевими коштами.

Рекомендації за результатами дослідження:

1. Створити робочу групу з розроблення моделі регіональної (територіальної) програми науково-технічного розвитку та рекомендацій щодо подальшого її впровадження в регіонах України (далі – робоча група), що сприятиме розвитку інфраструктури наукової і науково-технічної діяльності регіону та залучатиме відповідні наукові установи до розв'язання проблем науково-технічного розвитку регіону;

2. Робочій групі 1) здійснити аналіз та проміжний моніторинг стану фінансування науки в регіонах України на підставі обласних програм у 2021 році до 02.04.2021 року; 2) підготувати проєкт моделі регіональної (територіальної) програми науково-технічного розвитку типової наукової цільової обласної програми з рекомендаціями щодо подальшого її впровадження у регіонах України та подати на розгляд Колегії Міністерства освіти і науки України до 02.05.2021 року.

Просимо увести до складу робочої групи представників РМУ при МОН України. Командою РМУ при МОН України і надалі запланований моніторинг цієї проблематики та проведення регіональних зустрічей і фокус-дискусій, з урахуванням рівня захворюваності в областях та дотриманням карантинних рекомендацій.

Просимо розглянути доповідну записку й ухвалити запропоноване рішення колегії, проєкт якого додається.

Голова
Ради молодих учених
при Міністерстві освіти і науки України

Олеся ВАЩУК